

ARGUS – 2025

Inhoud en proefhoofdstukken

Volg ons binnenkort op onze website: www.argus-lesmateriaal.be

En op onze facebookpagina

Argus lesmateriaal

Welk deel van Argus kies je voor jouw leerlingen?

Argus – Communicatie en media is het eerste deel van de cursus communicatiewetenschappen en taaltechnologie voor de tweede graad.

Dit deel van Argus is geschreven voor de het derde leerjaar in de studierichting Moderne Talen, gebaseerd op 1 lesuur/week. De leerlingen krijgen een inleiding op het vak communicatiewetenschappen. Ze maken kennis met diverse vormen van communicatie en ruis, ze ontdekken wat massamedia zijn en zetten hun eerste stappen op de nieuwredacties van onze mediahuizen. Ze kunnen zelf aan het werk als krantenredacteur, podcastmaker, of factchecker.

Een bezoek aan een mediahuis is in dit geval een aanrader.

Het tweede deel van **Argus, communicatie in de samenleving**, is bedoeld voor het vak communicatiewetenschappen en taaltechnologie in het 4^e jaar. We gaan dieper in op maatschappelijke aspecten van communicatie. De leerlingen maken kennis met portretrecht en auteursrecht, niet onbelangrijk in de wereld van sociale media en digitale communicatie. Ze ontdekken diverse vormen van overtuigende communicatie en de beginselen van beeldtaal. Daarna gaan ze als volleurde communicatiewerkers of cineasten aan de slag. Ze maken een publiciteitscampagne en/of een digital story. Indien u kiest voor de publiciteitscampagne is een bezoek aan een reclame- of communicatiebureau zeker aan te raden.

Indien u 2 of 3 lesuren in één studiejaar aanbiedt, of wanneer u start met het vak communicatiewetenschappen in de derde graad, kan u opteren voor **Argus communicatiewetenschappen en taaltechnologie**, waar de drie delen samengevoegd zijn.

Argus - Artificiële intelligentie en taaltechnologie is beschikbaar vanaf december 2024 en wordt in dit geval nagestuurd.

U kan Artificiële intelligentie en taaltechnologie ook apart als tweede deel van Argus gebruiken. U realiseert dan zeker de doelstellingen ivm taaltechnologie in het

nieuwe leerplan.

Argus – Artificiële intelligentie en taaltechnologie laat de leerlingen kennismaken met diverse toepassingen van artificiële intelligentie.

In de lessen taaltechnologie leren ze de do's en don'ts van chatbots en generatieve tekstbots.

Argus – Kijken naar de samenleving is de cursus voor het vak Mens en Samenleving in de tweede graad. We focussen op de maatschappelijke doelstellingen uit het graad overschrijdend leerplan voor de tweede en derde graad: identiteit, diversiteit, gender en relaties, duurzaamheid en actuele problemen.

Indien u dieper wenst in te gaan op AI en taaltechnologie kan u dit zeker combineren.

Handleidingen en website Argus Digitaal voor de leerkracht

We werken aan een handleiding voor de leerkracht. Deze zal beschikbaar zijn vanaf 15/8/2024 (uitgez. Argus AI en Taaltechnologie).

Bij deze handleiding hoort de gratis toegang tot de website voor de leerkracht.

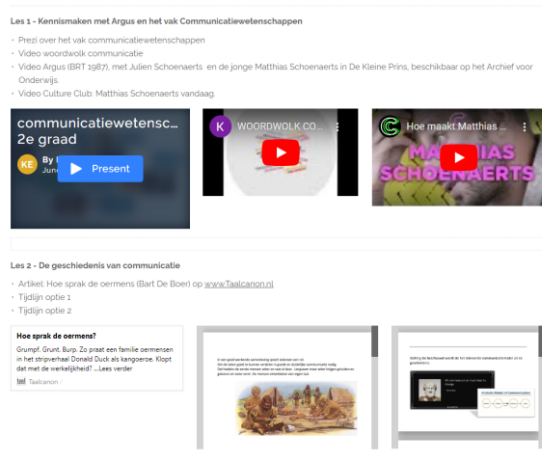
Op Argus Digitaal vindt u het beeldmateriaal, presentaties voor de lessen, extra materiaal en evaluaties.

U krijgt een paswoord voor deze website bij bestelling van de handleiding. .

Argus Digitaal is beschikbaar vanaf 15/8/2024 en wordt tijdens het schooljaar geactualiseerd.

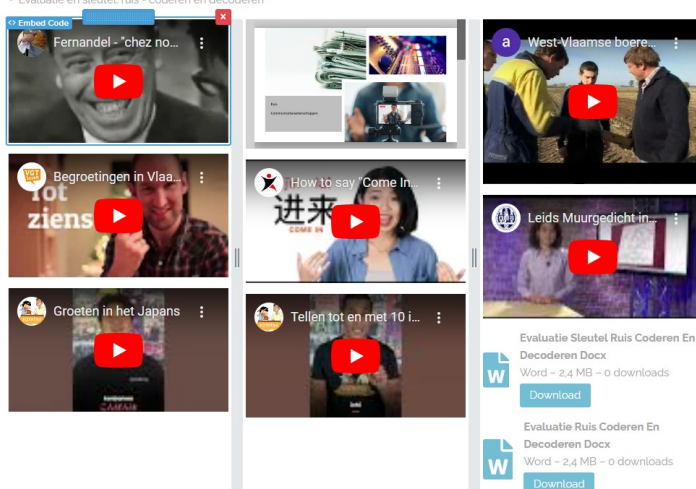

Neem alvast een kijkje in de screenshots.

Les 5 en 6 - Storingen - ruis - coderen en decoderen

- Interview Jan Van Rompaey - Fernandel (1970)
- Presentatie Ruis, met links naar de video's
- Fragment Man bij hond - Poolse seizoenarbeiders in West-Vlaanderen (Opdracht 3)
- Video coderen: "Kom binnen alsjeblieft" in het Chinees.
- Video Vlaamse gebarentaal
- Groeten en tellen tot 10 in het Japans
- Evaluatie en sleutel: ruis - coderen en decoderen

Voorbeeld uit de handleiding

Les 4 Soorten communicatie

Het standpunt van zender en ontvanger

De leerkracht leest met de leerlingen de teksten in Argus en laat hen zoeken naar voorbeelden van intra persoonlijke en interpersoonlijke communicatie.

Ter illustratie van de traditionele massamedia kan u bijvoorbeeld via VTMGO of VRT Max een paar favoriete radio- en televisieprogramma's oproepen.

U kan dan de link leggen naar de volgende lessen waarin we het medialandschap bestuderen.

U kan de leerlingen nu al vragen af en toe radio te luisteren of eens een krant of tijdschrift te lezen.

Het dagboek van Anne Frank

Het dagboek van Anne Frank is een voorbeeld van intra persoonlijke communicatie.

Anne schreef het dagboek in het Achterhuis, tijdens WO II. Toen de familie Frank gearresteerd werd, bleef het boek achter. Vrienden van Anne die tijdens het onderduiken Otto Frank, Annes vader liet het boek na de oorlog publiceren.

Vandaag is het dagboek van Anne een van de meest gelezen boeken ter wereld.

Het boek startte als intra persoonlijke communicatie en werd door de vertaling en publicaties massacommunicatie.

Meer info vindt u op <https://www.annefrank.org/nl/anne-frank/het-dagboek-van-anne-frank/>

De vorm van de boodschap

Lichaamstaal

Op Argus Digitaal vindt u dia's met lichaamstaal.

Vraag de leerlingen welke non verbale boodschappen ze uit de foto's kunnen afleiden.

Opdrachten naar keuze:

Dalila Hermans

U vindt een opdracht en info over Dalila Hermans op Argus Digitaal.

Toon de videoclip en laat de leerlingen daarna zichzelf voorstellen zonder woorden.

Deze oefening kan u ook gebruiken als introductie of kennismaking bij het begin van het schooljaar.

Pierre Luigi Colina wordt beschouwd als de beste maar ook de meest gevreesde voetbalscheidsrechter ooit.

Kijk naar de video en laat de leerlingen zeggen welke boodschappen ze afleiden uit zijn lichaamstaal.

Video Ronan Keating: You say it best when you say nothing at all.

Welke lichaamstaal ontdek je in de video?

Directe en indirecte communicatie.

Op Argus Digitaal vind je onderstaande foto's in een presentatie.

De leerlingen zoeken de boodschappen achter elke foto. Laat ze creatief zijn.

Bron voor de foto's: stockfoto's Microsoft.

Bedrijfscommunicatie

Opdracht 1

Laat de leerlingen tijdens een tour door de school oog hebben voor: logo's, bewegwijzering, affiches, mededelingen ...

U kan ook samen met de klas naar de website en social mediakanalen van de school kijken.

Hoe communiceert onze school?

Heeft de school een communicatiemedewerker of worden de media van de school aangevuld door de directie, het secretariaat, de leerkrachten?

U kan dit zelf voorbereiden en dit tijdens het surfen op de website meedelen.

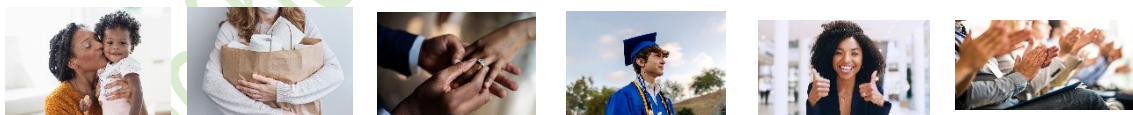
Of u kan de leerlingen de opdracht geven dit in duo's of kleine groepjes te onderzoeken.

Opdracht 2

Laat de leerlingen een poster in Canva maken over hun school of studierichting. Bij uitbreiding kan het voor alle studierichtingen die de school aanbiedt. U kan deze laten gebruiken tijdens een open dag op school.

U heeft hier ook de mogelijkheid de leerlingen een clipje te laten maken over hun school of studierichting.

Bekijk vooraf grondig de huisstijl van de school. Alle communicatie moet in principe deze stijl volgen. (logo, lettertype,

communicatiestijl, kleurenpalet...)

U kan het ook kleinschaliger houden en de leerlingen een slogan laten ontwerpen voor hun school of studierichting

Evaluatie en sleutel op Argus Digitaal

Les 5 Storingen in communicatie – ruis

Inleiding

Op Argus Digitaal vindt u het interview van Jan Van Rompaey met Fernandel.

Wijs de leerlingen op de zwart-wit beelden uit de beginjaren van de televisie.

Het fragment dateert uit 1970 en is een van de historische stukken uit het rijke beeldarchief van de omroep.

U vindt op Argus Digitaal ook de presentatie met verschillende links naar de video's op YouTube.

Opdracht1: rollenspel Obus Fresios!

Verdeel de leerlingen in twee groepen of in groepjes van 5 é 6 leerlingen.

Laat de leerlingen het rollenspel uitvoeren: Poolse gastarbeiders en West-Vlaamse boeren op een landbouwweld.

De West-Vlamingen moeten de Polen duidelijk maken dat er obussen in de grond zitten. Ze moeten ook uitleggen wat ze moeten doen als ze een obus opgraven.

De boeren spreken enkel West-Vlaams, de seizoenarbeiders enkel Pools.

Er mag enkel taal en lichaamstaal gebruikt worden.

U hebt de keuze: u kan eerst de video tonen en de leerlinge vragen dit na te spelen. Of u kan hen eerst het rollenspel laten uitvoeren en daarna de video tonen.

U vindt de video los van de presentatie op Argus Digitaal.

Evaluatie en sleutel op Argus Digitaal

Les 6 coderen en decoderen

Het hoofdstuk coderen en decoderen kan u laten aansluiten bij de les over semantische ruis.

Laat de leerlingen a.d.h.v. de tekst in Argus kennis maken met de begrippen coderen en decoderen.

Aberrant, dominant en onderhandelend decoderen.

Illustrerende video's bij de opdrachten:

- Les gebarentaal
- "Kom binnen alsjeblieft" in het Chinees
- Groeten in het Japans
- Tellen tot 10 in het Japans.
- Een muurgedicht in het Sanskriet

Argus bestellen kan via de webshop.

We wensen u alvast heel veel succes!

COF

Katrien Everaet

ARGUS

Communicatie en media

Editie 2025

Hallo,

Dit is Argus, je cursus voor het nieuwe vak Communicatiewetenschappen en Taaltechnologie.

In dit eerste deel Communicatie en Media maak je kennis met de theorie en modellen van communicatie en kijk je mee achter de schermen van de mediawereld.

We beginnen met een stukje geschiedenis. .

Argus verwijst naar een figuur uit de Griekse mythologie, een reus met honderden ogen die alles en iedereen heel goed in de gaten hield. “Met argusogen kijken” zeggen we vandaag nog als we heel nauwgezet en soms een beetje wantrouwig naar iets of iemand kijken. Argus kijkt met je mee doorheen de gehele cursus. Je vindt zijn afbeelding bij de opdrachten.

“Argus” verwijst ook naar een programma op de Vlaamse openbare televisie in de jaren 80. Het was een talkshow, gepresenteerd door de toenmalige TV coryfeeën Jan Van Rompaey en Jessy De Caluwe. Samen met hun praatgasten en huiscartoonist ZAK keken Jan en Jessy kritisch terug op alles wat media hun publiek voorschotelden. Ze keken ook vooruit naar wat

men de volgende week kon verwachten. Het programma was destijds razend populair en won de HA! van Humo. Het weekblad Humo reikt de prijs tot vandaag uit aan mediamakers die het verschil maken.

Net als Argus bij de oude Grieken en net als Jan en Jessy in het tv-programma, kijken wij in onze lessen ook naar media en communicatie. En vooral ook naar wat media voor ons en voor de samenleving betekenen.

We beginnen met een (klein) stukje theorie en geschiedenis. Daarna kijken we naar communicatie in de brede zin van het woord:

- communicatie tussen mensen. Jij en ik, jij en je vrienden, jij en de mensen rond je heen,
- communicatie tussen de traditionele massamedia en hun publiek,
- communicatie op sociale media platformen
- communicatie met nieuwe technologieën.

Je zal merken dat we niet alleen kijken, maar ook een paar dingen zelf uitproberen. En als het kan trekken we er een dagje op uit.

Wat heb je nodig voor deze lessen?

- je cursus
- pen en papier
- je smartphone of computer
- je account op Smartschool en het Archief voor Onderwijs
- je goed humeur en een gezonde interesse voor de wondere wereld van media en communicatie 😊

Heel graag tot binnenkort!

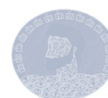
K. Everaet

Argus – Communicatie en media - inhoud:

▪ Inhoud¶

Inhoud	3 ¶
1 → Communicatie, een jonge wetenschappelijke discipline	5 ¶
2 → Een stukje geschiedenis	7 ¶
3 → Communicatiemodellen	13 ¶
3.1 → Aristoteles	13 ¶
3.2 → Lasswell	13 ¶
3.3 → Shannon & Weaver	15 ¶
3.4 → De axioma's van Watzlawick	16 ¶
4 → Soorten communicatie	21 ¶
4.1 → Standpunt van zender en ontvanger	21 ¶
4.1.1 → Intrapersoonlijke communicatie: zender = ontvanger	21 ¶
4.1.2 → Interpersoonlijke communicatie: zender + 1 of meer ontvangers	21 ¶
4.1.3 → Traditionele massacommunicatie: 1-zender, veel ontvangers	22 ¶
4.1.4 → Het internet en de nieuwe sociale media	22 ¶
4.2 → Volgens de vorm van de boodschap	24 ¶
4.2.1 → Verbale en niet-verbale communicatie	24 ¶
4.2.2 → Gesproken en geschreven communicatie	25 ¶
4.2.3 → Directe en indirecte communicatie	25 ¶
4.3 → Bedrijfscommunicatie	27 ¶
5 → Storingen in communicatie: ruis	29 ¶
5.1 → Fysieke ruis	30 ¶
5.2 → Fysiologische ruis	30 ¶
5.3 → Psychologische ruis	30 ¶
5.4 → Semantische ruis	30 ¶
5.5 → Culturele ruis	30 ¶
5.6 → Technische ruis	30 ¶
6 → Coderen en decoderen	33 ¶
7 → Massamedia	37 ¶
7.1 → Wat zijn massamedia?	37 ¶
7.2 → De gedrukte media	37 ¶
7.3 → Audio-visuele media	40 ¶
7.4 → Interactieve digitale media	48 ¶
7.5 → Functies en inhoud van massamedia	48 ¶
7.5.1 → Informatieve functie:	49 ¶
7.5.2 → Persuasieve of overtuigende functie:	50 ¶

7.5.3 → Socialiserende-functie: educatie-en-cultuur	51 ¶
7.5.4 → Amusementsfunctie.....	52 ¶
7.5.5 → Politieke-functie.....	53 ¶
→ Het-Belgische-medialandschap-in-kaart.....	55 ¶
8.1 → The-big-five: concentratie-op-de-mediemarkt.....	55 ¶
8.2 → DPG-Media: van-Antwerps-familiebedrijf-naar-internationaal-mediaconcern.....	56 ¶
8.3 → Telenet—eigenaar-van-televisiebedrijven-door-overname-van-De-Vijver-Media	57 ¶
8.4 → Roularta-Media-Group.....	58 ¶
8.5 → Mediahuis.....	59 ¶
8.6 → De-openbare-omroep.....	60 ¶
8.6.1 → Geschiedenis-van-de-openbare-omroep.....	60 ¶
8.6.2 → De-beheersovereenkomst,-een-contract-met-de-overheid.....	62 ¶
8.6.3 → Eurovisie,-meer-dan-een-liedjesfestival	65 ¶
→ Wat-is-nieuws?-De-selectiecriteria-van-Galtung-en-Ruge	66 ¶
→ Hoe-werkt-een-redactie?	72 ¶
10.1 → Beroepen-in-de-nieuwsproductie	72 ¶
8.1. → De-persagentschappen.....	75 ¶
→ Fake-News-en-factchecking.....	76 ¶
→ Manipulatie-via-media: framing.....	77 ¶
12.1 → Hoe-scherp-is-jouw-blik?	77 ¶
12.2 → Het-juiste-kader-voor-je-boodschap.....	77 ¶
12.3 → Framing-met-beelden	78 ¶
→ Mediamakers-in-spé:aan-de-slag.....	83 ¶
13.1 → Een-schoolkrant-maken—analoog-of-digitaal	84 ¶
13.2 → Een-campagne-of-campagnebeeld-maken	84 ¶
13.3 → een-podcast-of-digitale-story-maken	84 ¶
→ Verwijzingen	85 ¶

¶

Logo-Argus: Helena Van den Broeck ¶

Proefhoofdstukken

- Storingen in communicatie -
- Coderen en decoderen

Storingen in communicatie: ruis

Opdracht - inleiding

Kan jij deze zin naar het Frans vertalen:

“Voelt u zich thuis bij ons?”

Est-ce-que _____ ?

Stel dat je deze vraag in het Frans aan iemand zou stellen op een moment dat je heel zenuwachtig bent. Je vergist je bij het woord “sentez”. Je zegt “chantez”. Wat zou je dan onbedoeld vragen?

Frans zinnen: _____

Vertaling NL: _____

We kijken naar een historisch fragment uit de archieven van de openbare omroep.

Het programma Echo wordt in mediakringen gezien als het pionierswerk voor de latere human interest programma's. Het loopt van 1961 tot 1973 op de toenmalige BRT. Echo is de voorloper van Terloops, Afrit 9, Man bijt hond en Iedereen beroemd.

In dit fragment zien we Jan Van Rompaey tijdens een interview met de Franse acteur Fernandel. Deze Franse acteur was in die tijd zeer beroemd en geliefd. De nog jonge Jan van Rompaey was wellicht onder de indruk, de grootheid uit de filmwereld te mogen interviewen. Hij wil weten of de acteur zich thuis voelt tijdens zijn bezoek aan ons land. Het gesprek loopt helemaal fout. (vrt, sd)

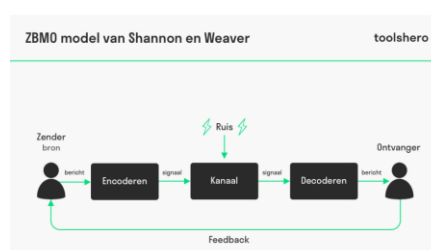

<https://www.youtube.com/watch?v=o0oWhVPy9P8>

Wat gaat er fout in dit gesprek?

Storingen in communicatie noemen we *ruis*.

Door de storing komt de boodschap bij de ontvanger niet aan zoals de zender ze gestuurd heeft.

Denk even terug aan het communicatiemodel van Lasswell en de kritiek van Shannon en Weaver. In het model van Lasswell stuurt de zender de boodschap naar de ontvanger via een bepaald kanaal. Men bekomt dan een effect.

Shannon en Weaver leerden ons dat dit niet altijd zo vanzelfsprekend is. Soms wordt het communicatieproces verstoord door *ruis*. En net zoals de andere elementen van het communicatieproces kan ook ruis verschillende vormen aannemen. (Four week mba, sd) (Ron Reizen, sd)

1.1 Fysieke ruis

Fysieke ruis is elke storing die van buitenaf het juist interpreteren van de boodschap belemmert.

Dat kan lawaai of muziek zijn, waardoor de ontvanger niet alles perfect kan horen. Denk maar aan het vliegtuig dat overvliegt net op het moment dat je in de tuin via je gsm aan het bellen bent. Een deel van het gesprek gaat verloren. Fysieke ruis kan ook het kanaal van niet verbale communicatie verstoren. De ontvanger wordt even afgeleid en ziet daardoor een deel van de lichaamstaal niet.

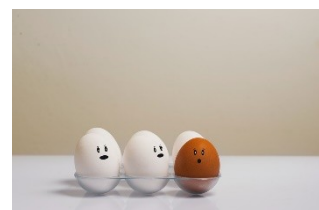
1.2 Fysiologische ruis

Fysiologische ruis is elke lichamelijke beperking waardoor zender of ontvanger de boodschap moeilijker kunnen versturen of ontvangen. Bijvoorbeeld een lichamelijke visuele of auditieve aandoening bij een van beide.

1.3 Psychologische ruis

Met **psychologische ruis** bedoelt men alle vooroordelen en stereotiepe denkbeelden die een juiste decoding van de boodschap in de weg staan. Heb je geen vertrouwen in het medium dat een nieuwsbericht verspreidt, dan zal je aan het bericht ook weinig geloof of waarde hechten.

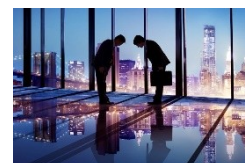
1.4 Semantische ruis

Semantische ruis heeft te maken met een verschillende kennis van de tekens bij het coderen en decoderen. Onvoldoende kennis van de taal, of gebruik van vakjargon kan een juiste interpretatie van de boodschap in de weg staan

1.5 Culturele ruis

De oorzaak van culturele ruis ligt, zoals de naam het zegt, bij de cultuurverschillen tussen zender en ontvanger. Als je de regels van de plaatselijke etiquette tijdens een buitenlandse reis niet kent, kan je jezelf wel aardig in nesten werken. Bij het begroeten bijvoorbeeld: in Japan zie je dikwijls twee mensen heel beleefd tegenover mekaar buigen, terwijl je in Italië soms heel uitbundige omhelzingen te zien krijgt.

1.6 Technische ruis

De laatste vorm van ruis is technische ruis. Dit zijn alle technische storingen of pannes aan apparaten of kanalen die gebruikt worden om een boodschap de versturen of te ontvangen.

Bijvoorbeeld: de batterij van je gsm is leeg, men kan je niet bellen. Of je volgt een online les en de verbinding met de school valt plots weg.

Opdrachten

1. “Obus Fresios!” Rollenspel

Stel dat jullie als West-Vlaamse landbouwers aan Poolse seizoenarbeiders moet uitleggen dat er mogelijk obussen in de grond zitten. Probeer uit te leggen wat ze moeten doen als ze een obus uit de WOI opgraven.

Jullie spreekt alleen West-Vlaams. De arbeiders spreken geen Nederlands, Frans of Engels . Enkel Pools. Je staat op het veld, je hebt dus geen potlood en papier bij. Je hebt alleen je taal en lichaamstaal.

Probeer je boodschap duidelijk te maken. Probeer te achterhalen of zij het begrepen hebben.

2. Kijk na deze les goed om je heen. Er is overal communicatie. En er is meer ruis aanwezig dan je zou vermoeden.

Zoek voor elke vorm van ruis één voorbeeld.

Vind je geen inspiratie in je dagelijkse omgeving? Dan is er nog altijd het internet 😊

Proefhoofdstukken Argus (c) COF

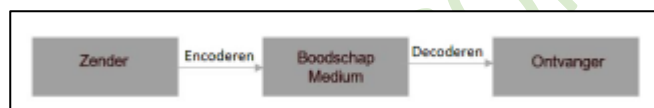

Coderen en decoderen

We gaan een stukje dieper in op de semantische ruis. Om een communicatie te laten slagen moeten zender en ontvanger dezelfde taal spreken, of moet de ontvanger op z'n minst de taal van de zender kunnen begrijpen. "Taal" mag je hier niet als zuiver literair beschouwen. Het gaat hier ook over de taal van beelden, tekens, symbolen en lichaamstaal. In welke code of verzameling van tekens of symbolen een boodschap ook gestuurd wordt, als de ontvanger de code niet voldoende beheerst, zal de boodschap geheel of gedeeltelijk fout begrepen worden

Encoderen $Z \rightarrow O$

Met encoderen bedoelen we de betekenis die de zender in de boodschap legt. Het proces gaat van zender naar ontvanger

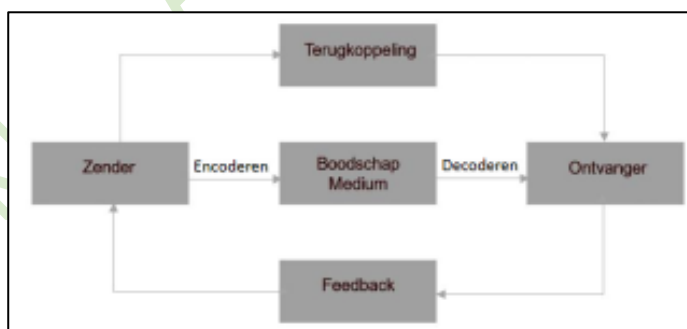

Decoderen $O \rightarrow Z$

Het decoderen gebeurt door de ontvanger van de boodschap, cruciaal is hier de betekenis die hij/zij uit de ontvangen boodschap haalt. Denk even terug aan het communicatiemodel van Lasswell. Als communicatie écht rechtlijnig zou zijn zoals Lasswell voorstelt, dan weet je niet of je boodschap goed aangekomen is. Je weet niet of de ontvanger juist en volledig gedecodeerd heeft. Dat weet je wél als je van de ontvanger **feedback** krijgt.

Als je feedback krijgt van de persoon die jouw boodschap ontvangen heeft, kan je **terugkoppelen**. Bij het terugkoppelen heb je 2 mogelijkheden:

- de boodschap werd juist gedecodeerd, je kan instemmen.
- de boodschap werd fout gedecodeerd, je moet bijsturen of verbeteren.

Dominant decoderen is de meest gunstige situatie. Zender en ontvanger hebben voldoende kennis van de code, de ontvanger zal zonder problemen de boodschap decoderen. De ontvanger geeft dezelfde betekenis aan de boodschap als de zender

Bij **aberrant decoderen** loopt het fout. De zender gebruikt een code die door de ontvanger niet of onvoldoende gekend is. De ontvanger geeft een andere betekenis aan de boodschap dan deze die door de zender gecodeerd is.

Onderhandelend decoderen zit in het midden tussen dominant en aberrant decoderen. De ontvanger decodeert deels dominant, deels aberrant. Na onderhandeling tussen beide komen zender en ontvanger tot een compromis. De boodschap is niet 100% begrepen zoals de zender het bedoelt, maar voldoende aanvaardbaar.

Sommige boodschappen zijn moeilijk te decoderen. Dit gaat samen met de sociaal-culturele context van zender en ontvanger. Soms begrijp je iets niet.

Kinderen zullen bijvoorbeeld sommige boodschappen niet begrijpen of anders interpreteren dan volwassenen.

Om boodschappen met lichaamstaal te decoderen moet je de betekenis van symbolen kennen. Deze kunnen sterk verschillen van land tot land.

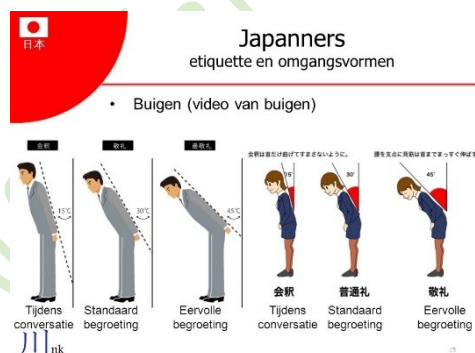
Een boodschap die gecodeerd is in een bepaalde taal vergt kennis van het alfabet of een andere geschreven code om dominant te decoderen. Het is bijna uitgesloten dat je een tekst in Arabisch, Chinees of Japans schrift zonder hulp zal lezen (en dus decoderen) als je de betekenis van de code (de letters) niet kent. (Popken, 2017)

Opdrachten

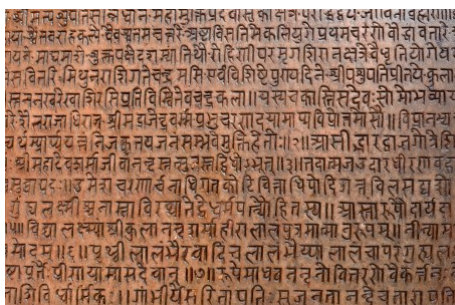
1. Welke codes heb je nodig om onderstaande boodschappen juist te kunnen decoderen? Maak de juiste combinaties.

0

0

0

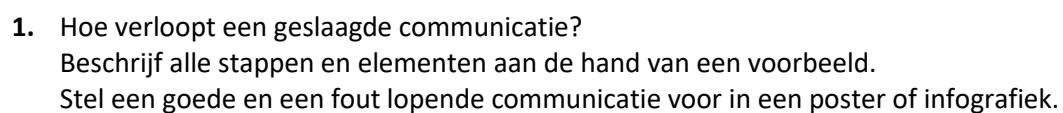
0

0

0

201d stukken Argus (c) COF

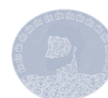
ARGUS

**Communicatie in de
samenleving**

EDITIE 2025

COF

Katrien Everaet

→ ¶

←

¶

¶

¶

¶

¶

Hallo!←

¶

Fijn dat jij er dit jaar (opnieuw) bij bent! ¶

Dit is je cursus communicatiewetenschappen voor het 4^e jaar in de studierichting Moderne Talen. ¶

Als je vorig jaar ook al deze richting volgde, dan kreeg je al een eerste inleiding in de wonderlijke wereld van media en communicatie. Een wereld waar theorie en praktijk nog steeds in beweging zijn. Een wereld waar jullie, wij allemaal, dagelijks mee te maken hebben. Want... weet je het nog? ¶

"Je kan niet niet communiceren". Wie sprak deze legendarische zin ook alweer voor het eerst uit? ¶

Wie formuleerde het basismodel van communicatie? Waarom is dat model vandaag nog altijd geldig en kreeg het tegelijk ook een storm van kritiek? ¶

Hoe zit het met ons mediagebruik? Volg jij de actualiteit? Langs welke kanalen? En hoe komt het dat je daar net die berichten kan vinden? ¶

Blijft het antwoord op deze vragen even uit, of ben jij nieuw in deze studierichting en zat dit vak vorig jaar niet in jouw lessenrooster? Geen nood, we vatten alles nog eens in een notendop samen. De cursus van vorig jaar, Argus 1, vind je terug in het vak Communicatiewetenschappen 4 MT op Smartschool. Daar kan je alles nog eens rustig nalezen. ¶

Dit schooljaar bouwen we verder op wat je vorig jaar leerde. We bekijken de verschillende facetten van media en communicatie ruimer en dieper. Maar we gaan ook zelf aan de slag. We kruipen in de huid van échte mediamakers en we maken onze eigen digitale content. ¶

Wat houdt dat in en wat gaan we dan precies maken? Dat ontdek je in de volgende lessen. ¶

Tot binnenkort! ¶

K. Everaet ¶

¶

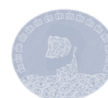
..... Pagina-einde..... ¶

Inhoud

1	Even herhalen.....	5
1.1	Communicatie in theorieën en modellen	5
1.2	Mediawijsheid.....	7
2	Coderen en decoderen. Tekens, codes en boodschappen.....	8
2.1	Kraak de code Wie kraakt de code? Kan jij onderstaande boodschap ontcijferen?	8
2.2	Ben jij een goede marconist?.....	9
2.3	Semiotiek en semantiek.....	10
2.4	Het model van Charles Sanders Peirce	10
3	Intertekstualiteit	12
3.1	Wat is intertekstualiteit?.....	12
3.2	Vormen van intertekstualiteit.....	13
4	Portretrecht en auteursrecht	15
4.1	Begrippen	15
4.2	Portretrecht en auteursrecht in sociale media	16
5	Er zit meer in een boodschap dan je denkt	17
5.1	Boodschap begrepen?.....	17
5.2	Schulz Von Thun: vier aspecten in een boodschap.....	18
6	Mediagebruikers	20
6.1	Wie ben jij als mediagebruiker?.....	20
6.2	Uses and gratifications	20
6.3	Agenda setting	22
7	Socio-culturele effecten van media	23
7.1	Wat is cultuur?	23
7.2	Genderstereotypen	25
7.3	Media en justitie – Trial by media.....	30
7.4	Influencers.....	33
8	Markante campagnes	37
8.1	#Kijk naar ons!.....	37
8.2	OK is niet altijd OK.....	39
8.3	11-11-11 campagne tegen klimaatonrecht.....	39
8.4	United Colors of Benetton	39
8.5	Maak je eigen campagne	40
9	Propaganda.....	42
9.1	Propagandatechnieken	42
10	De taal van het beeld	47

10.1	Universele taal van beelden.....	47
10.2	Optische illusie.....	48
10.3	De bouwstenen van de fotografie en de cinematografie in een notendop.....	48
10.4	Spanning en emotie in een kortfilm: Lovefields.....	53
11	Het sociale media dilemma.....	56
11.1	De impact van sociale media.....	56
12	Factchecking - de strijd tegen desinformatie.....	59
12.1	Wat is desinformatie?.....	59
12.2	Complottheorieën.....	60
12.3	Factchecking bij de openbare omroep.....	61
12.4	De boekskes.....	65
13	Vrije meningsuiting, persvrijheid en deontologie, basis voor sterke journalistiek.....	67
13.1	Recht op informatie.....	67
13.2	Een verklaring, een verdrag en een grondwet.....	68
13.3	Vrije meningsuiting.....	69
13.4	De deontologische code van de journalistiek.....	70
13.5	Journalistiek en het recht op privacy.....	70
14	What's in a story?.....	72
14.1	De journalist – storyteller.....	72
14.2	If you can't tell it, you can't sell it.....	72
14.3	De basisregels voor een goede storrtelling.....	73
15	Mediamakers in spé: aan de slag.....	74
15.1	Een schoolkrant maken – analoog of digitaal.....	75
15.2	Een campagne maken.....	75
15.3	een podcast maken.....	75
16	Verwijzingen.....	76

Proefhoofdstukken

- Beeldtaal
- Framing in media

Optische illusie

Kijk goed naar de tekening en zeg wat je ziet. Ziet je klasgenoot iets anders

Het verschil wordt veroorzaakt door de waarneming in onze hersenen. Ons brein gaat focussen op een deel van de tekening. Zolang je je aandacht niet bewust op een ander deel van de tekening richt, zie je de tweede figuur niet.

Psychologen hebben dit verklaard in de wetten Gestalttheorie.

Ook in reclame, film en andere mediaboodschappen maakt men er handig gebruik van.

Artikel : <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/optische-illusions-hoe-je-brein-je-voor-de-gek-houdt/> (Ten Broeke, 2006)

De bouwstenen van de fotografie en de cinematografie in een notendop

Het woord fotografie ken je. Het beschrijft het maken van stilstaande beelden, of fotograferen.

Cinematografie verwijst naar het maken van films, het fotograferen van bewegende beelden en vervolgens die aan mekaar monteren tot ze een volwaardige film vormen. De kunst van het filmen dus.

Je maakte wellicht zelf met je gsm of met een kleine camera al clipjes voor je sociale media of je legde een feestje met vrienden of familie vast in een filmpje. Heb je op dat moment nagedacht over de lichtinval, je camerapositie, de omgeving van het beeld dat je filmt, het kleurenpalet in je beeld?

Heel waarschijnlijk niet.

Toch zijn het net deze aandachtspunten die je toelaten met bewegend beeld heel wat te zeggen.

Het zijn onze bouwstenen. Professionele cineasten en fotografen denken voor ze een beeld vastleggen goed na over de kadrage, de belichting, het camerastandpunt. Vooraleer we een foto of film uit hun handen te zien krijgen, volgt na de opname nog een grondige nabewerking en/of montage.

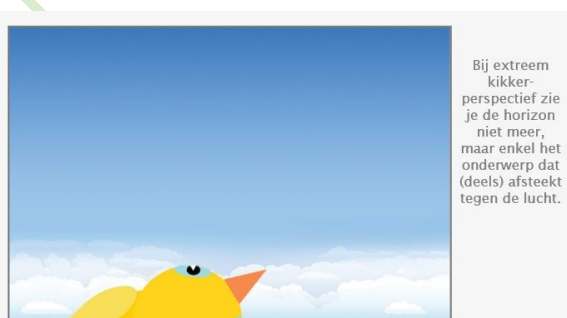
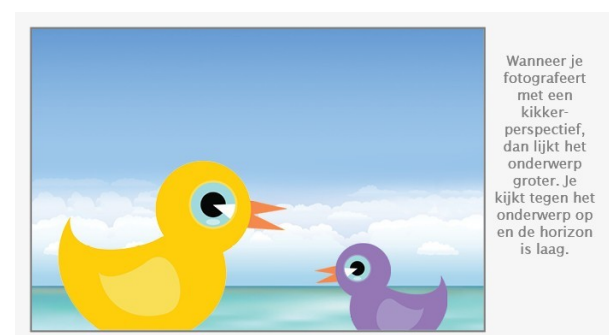
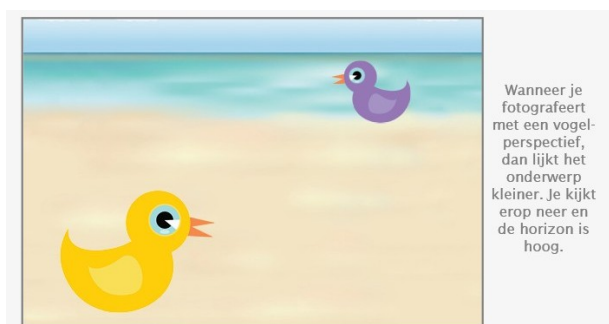
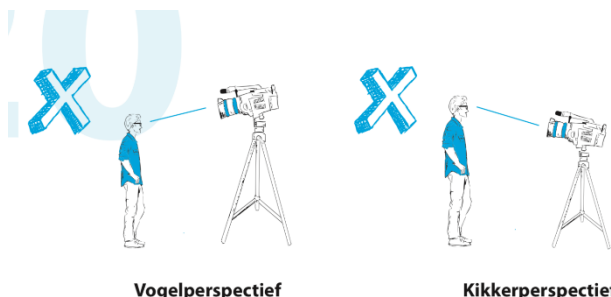
Kadrage

Met de kadrage van je beeld bepaal je wat je kijker te zien krijgt. Je trekt als het ware een kader rond het uiteindelijke beeld. Even oefenen met het in- en uitzoomen en zo bepaal jij wat belangrijk is in je verhaal.

Perspectief

Met het perspectief of het standpunt van je camera bepaal je je positie tegenover wat op je beeld verschijnt.

Kijk goed naar de aanwijzingen in de tekeningen. Het perspectief geldt zowel voor film als fotografie.

(Vinkacademy, sd) (De Weerdt, sd)

Afstand

De afstand van de camera tot het te filmen of te fotograferen object, in dit geval meestal een persoon of personage, helpt de kijker om zich in te leven in het personage. Staat de camera heel dichtbij of neem je het beeld zeer close, dan kan de kijker het best connecteren met de emotie van het personage. Staat de camera verder of is er uitgezoomd, dan is ook de mentale afstand tussen personage en kijker groter.

Licht

Licht is een van de belangrijkste bouwstenen in de beeldtaal. Het schept sfeer en leidt de aandacht van de kijker naar het punt dat de cineast of fotograaf wil benadrukken. Sommige beeldkunstenaars “schrijven” met licht. Noteer bij elke foto welk punt meteen je aandacht trekt. Wat is het eerste wat je denkt bij elke foto?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

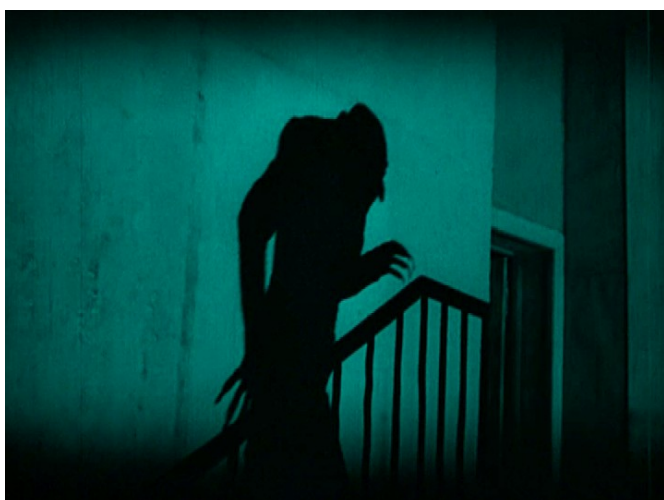
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Montage

Na de opnames van alle beelden en scenes zal een filmregisseur samen met de montagetechnicus of monteur beslissen welke beelden definitief in de film terecht komen. Je ziet een film dus niet in de chronologische volgorde van opname. Door beelden snel of traag op mekaar te laten volgen creëert de monteur wisselende sfeer in de film. Muziek, geluidsopname en allerlei effecten maken het werk af. Montagetechnieken zijn een belangrijke bouwsteen in de filmtaal.

Beeldbewerking

Als bij de montage of afwerking elementen aan een beeld toegevoegd worden, of er uit verwijderd worden spreekt men van beeldbewerking. Men doet dit om het beeld te verbeteren of om de aandacht op een bepaald punt te vestigen. Denk maar aan de rijke mogelijkheden van photoshop programma's. Helaas wordt beeldbewerking ook gebruikt om de waarheid te manipuleren.

Het filmpje licht de montage en beeldbewerking verder toe:

<https://www.youtube.com/watch?v=yfDP8Jd6uw&t=3s>

Bijzondere camerastandpunten

Het trunkshot

Het trunkshot is de naam van het beeld dat gefilmd wordt vanuit de koffer van een wagen.

In deze scènes wordt de koffer meestal door één of meer personages geopend. De kijker ziet de emotie van het personage maar krijgt pas in het volgende beeld te zien wie of wat zich in de koffer bevindt.

De eerste trunkshots in de films van de jaren 40 tot en met het digitale tijdperk, vergden heel wat lenigheid van de cameraman die samen met de camera in de koffer moest plaatsnemen.

In de moderne cinematografie zijn er digitale oplossingen.

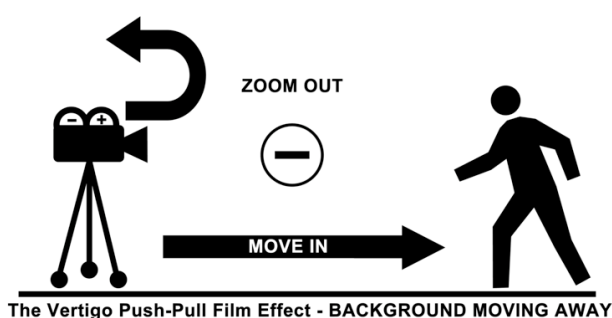
Hoewel het trunkshot vrij populair is onder cineasten, wordt het in de filmgeschiedenis meestal gelinkt aan regisseur Quentin Tarantino. Hij gebruikt het shot in bijna al zijn films.

Het Vertigo effect kreeg zijn naam door de film waar het voor het eerst in te zien was: Vertigo, van Alfred Hitchcock, uit 1958.

De camera staat op een dolly of rijdend statief. Tijdens het filmen rijdt het statief met de camera achteruit, terwijl de lens op het object of personage inzoomt.

Voor de kijker blijft het gefilmde object op dezelfde afstand, terwijl de achtergrond beweegt.

In de geneeskunde betekent "vertigo" duizeligheid. Als je een gevoelig evenwichtsorgaan hebt, kan je van deze filmbeelden ook duizelig worden. Vandaar de alternatieve naam: het draaiduizeligheidseffect.

Voorbeelden:

Goodfellas (1990, Martin Scorsese) <https://www.youtube.com/watch?v=HZNBTx6RAn4>

Jaws (1975, Steven Spielberg) Een van de meest legendarische vertigo shots uit de filmgeschiedenis: https://www.youtube.com/watch?v=eO_5q5dR9M

Het beroemde Vertigoshot van Alfred Hitchcock (1958) <https://www.youtube.com/watch?v=GjPCK494e5Q&t=115s>

Hou je van gamen?

De klassieke camerastandpunten en effecten worden ook vandaag nog steeds – zij het dan digitaal en met computers nagemaakt – gebruikt. Ze duiken op in heel wat populaire spelletjes. Kijk je liever een documentaire?

Ook daar vinden we de camerastandpunten en effecten terug.

Kan jij nog een paar voorbeelden vinden?

Beeldtaal oefenen

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Noteer bij deze foto's vanuit welk perspectief of standpunt ze genomen zijn. Wat is het effect in de foto?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

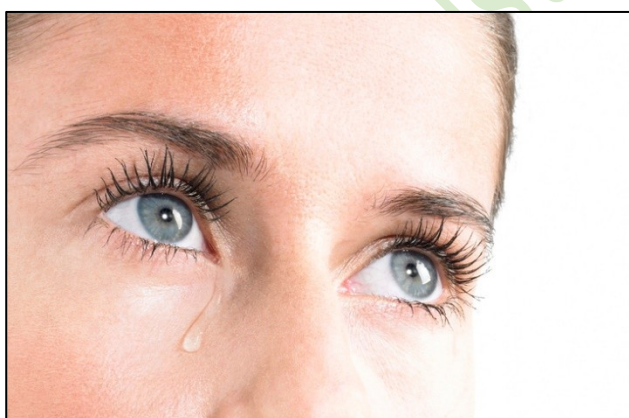
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bekijk het filmpje over de camerastandpunten en perspectieven.

Daarna ga je zelf aan de slag. Film met je gsm of met een kleine handcamera beelden volgens minstens 5 voorbeelden die je in de clip ziet. Maak een korte beeldmontage waarin je vermeldt welk standpunt of perspectief je beeld toont. Je leerkracht zet je op weg voor de montage en bewerking; Post je werk in de uploadzone van Smartschool <https://www.youtube.com/watch?v=ggosc-htd6U>

Manipulatie via media: framing

Hoe scherp is jouw blik?

Nieuwsfoto's worden dikwijls bewerkt. Professionele photoshoppers en beeldredacteurs doen dat om de foto er beter te laten uit zien, om een storend detail weg te werken.

Helaas zijn er ook andere fotokunstenaars in het spel en hebben zij minder goede bedoelingen.

Laat ons beginnen met een oefening.

Hoe scherp is jouw blik? Kan je een originele foto onderscheiden van de foto waarin een klein detail "bijgewerkt" werd.

Surf naar de website van De Standaard en speel de beeldquiz.

Bespreek telkens met je klasgenoot of de "aangepaste" foto beter is dan de originele en waarom.

https://www.standaard.be/cnt/dmf20190813_04557525

Het juiste kader voor je boodschap.

Maakt het iets uit of je zegt "Dit glas is half vol" of "dit glas is half leeg" ?

Strikt genomen niet. Je geeft dezelfde boodschap. Een glas is voor de helft gevuld, het is dus ook voor de helft leeg.

Maar zullen mensen ook dezelfde reactie hebben op beide uitspraken?

Met welk frame kan je in onderstaande boodschappen het doel bereiken?

Duid het juiste frame aan.

De leerkracht wil Anna motiveren om te studeren

- ☐ Als je niet studeert zal je niet slagen voor je examens.
- ☐ Probeer wat te studeren, dan zal het herhalen voor het proefwerk gemakkelijker zijn

Je mama wil dat je op tijd bent voor de bus.

- ☐ De bus wacht niet op jou hoor, maak nu eens voort zeg!
- ☐ Als we nu vertrekken zijn we op tijd voor de bus en moeten we ons niet haasten.

De overheid wil dat mensen zich laten inenten.

- ☐ Het vaccin beschermt je tegen het Covid-19 virus en kan bij een besmetting je leven redden.
- ☐ Er zijn nog heel wat onbekende neveneffecten van het vaccin. We weten niet welke schadelijke gevolgen het heeft op lange termijn.

De dokter wil dat de patiënt de behandeling start.

- 0 Ik moet u eerlijkheidshalve wel zeggen dat er 20% kans is dat u het met deze behandeling niet haalt.
- 0 Met deze behandeling hebt u 80% kans om de ziekte te overwinnen.

Framing met beelden

Op 25 augustus 2021 landt een vliegtuig met vluchtelingen uit Afghanistan op de luchthaven van Melsbroek, nabij Brussel. Freelance fotografe Johanna Geron neemt voor het persagentschap Reuters een foto van een gezin met een huppelend meisje. De beelden gaan de wereld rond, maar worden niet altijd op dezelfde manier gekaderd of geframed.

De foto gaat ook viral op sociale media. Bekijk de tweets en omschrijf de kaders die de verschillende zenders rond de foto plaatsen. (vrtnws, 2021)

OsinTechnical:

The Independent

Sammy Mahdi

Russia Today (RT)

Elliot Higgins

Welke zender heeft de foto gemanipuleerd? Met welk doel gebeurde dit?

Welke zender heeft de manipulatie opgemerkt en bekend gemaakt?

Tim Verheyden, social media expert bij VRT NWS geeft in “De Spits” bij Radio 2 duiding bij de foto.
Beluister het fragment op VRTNWS

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/08/26/check-hoe-russische-staatsmedia-de-foto-van-het-huppelende-afgh/>.

Hoe kadert de presentator de foto?

Hoe kadert Tim Verheyden de foto?

Waarom vinden Niels Vandelo en Tim Verheyden dat de foto uit zijn context gehaald wordt?

Wat is volgens Tim Verheyden het gevaar als men op deze manier foto's gaat manipuleren?

Ook in de uitzendingen van Radio 1 werd de foto besproken. Welk kader geeft radio 1?

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/08/26/check-hoe-russische-staatsmedia-de-foto-van-het-huppelende-afgh/>.

Wat bedoelt de fotograaf van Belga met “een eenvoudig leesbare foto”?

Wat is het belangrijkste wat Johanna Geron deed om dit beeld te maken?

Wat bedoelt men met “een iconische foto”?

.....

.....

In het fragment heeft men het over “The Afghan girl” een foto van Steve Mc Curry.
Wat maakt deze foto zo bijzonder?

.....

.....

ARGUS

**Communicatiewetenschappen
en
Taaltechnologie**

Editie 2025

COF

Katrien Everaet

Argus – Communicatiewetenschappen en taaltechnologie voegt de twee eerste delen samen.

Deze cursus kan u gebruiken als u start met minstens 2 lesuren per week.

De inhoud is dus dezelfde als in Argus communicatie en media en Argus communicatie in de samenleving.

Als u voor deze optie kiest wordt het hoofdstuk AI en taaltechnologie nagestuurd, vanaf december 2024.

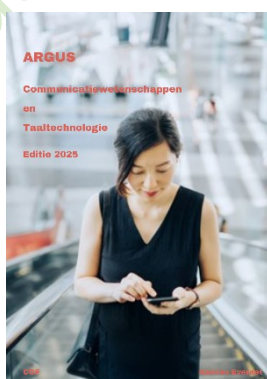
+

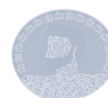

+

=

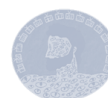

Inhoud

Inhoud	3
1 Communicatie, een jonge wetenschappelijke discipline	7
2 Een stukje geschiedenis	9
3 Communicatiemodellen	15
3.1 Aristoteles	15
3.2 Lasswell	15
3.3 Shannon & Weaver	17
3.4 De axioma's van Watzlawick	18
4 Soorten communicatie	22
4.1 Standpunt van zender en ontvanger	22
4.1.1 Intrapersoonlijke communicatie: zender = ontvanger	22
4.1.2 Interpersoonlijke communicatie: zender + 1 of meer ontvangers	22
4.1.3 Traditionele massacommunicatie: 1 zender, veel ontvangers	23
4.1.4 Het internet en de nieuwe sociale media	23
4.2 Volgens de vorm van de boodschap	25
4.2.1 Verbale en niet verbale communicatie	25
4.2.2 Gesproken en geschreven communicatie	26
4.2.3 Directe en indirecte communicatie	26
4.3 Bedrijfscommunicatie	28
5 Storingen in communicatie: ruis	31
5.1 Fysieke ruis	32
5.2 Fysiologische ruis	32
5.3 Psychologische ruis	32
5.4 Semantische ruis	32
5.5 Culturele ruis	32
5.6 Technische ruis	32
6 Betekenissen	34
6.1 Coderen en decoderen	34
6.2 Semiotiek en semantiek	37
6.3 Het model van Charles Sanders Peirce	37
7 Intertekstualiteit	38
7.1 Wat is intertekstualiteit?	38
7.2 Vormen van intertekstualiteit	39
8 Massamedia	41
8.1 Wat zijn massamedia?	41

8.2	De gedrukte media	41
8.3	Audio visuele media	44
8.4	Interactieve digitale media	52
8.5	Functies en inhoud van massamedia	52
8.5.1	Informatieve functie:	53
8.5.2	Persuasieve of overtuigende functie:	54
8.5.3	Socialiserende functie: educatie en cultuur	55
8.5.4	Amusementsfunctie	56
8.5.5	Politieke functie	57
9	Het Belgische medialandschap in kaart	60
9.1	The big five: concentratie op de mediamarkt	60
9.2	DPG Media: van Antwerps familiebedrijf naar internationaal mediaconcern.	60
9.3	Telenet – eigenaar van televisiebedrijven door overname van De Vijver Media	61
9.4	Roularta Media Group	63
9.5	Mediahuis	63
9.6	De openbare omroep	64
9.6.1	Geschiedenis van de openbare omroep	65
9.6.2	De beheersovereenkomst, een contract met de overheid	66
9.6.3	Eurovisie, meer dan een liedjesfestival	68
10	Wat is nieuws? De selectiecriteria van Galtung en Ruge	70
11	Fake News en factchecking	77
11.1	Wat is Nepnieuws	77
11.2	Wat zijn complottheorieën	78
11.3	De boekskes	82
12	Manipulatie via media: framing	84
12.1	Hoe scherp is jouw blik?	84
12.2	Het juiste kader voor je boodschap.	84
12.3	Framing met beelden	85
13	Propaganda	89
14	Er zit meer in een boodschap dan je denkt	94
14.1	Boodschap begrepen?	94
14.2	Schulz Von Thun: vier aspecten in een boodschap	95
15	Mediagebruikers	97
15.1	Wie ben jij als mediagebruiker?	97
15.2	Uses and gratifications	97
15.3	Agenda setting	99

16 Socio-culturele effecten van media	100
16.1 Wat is cultuur?	100
16.2 Genderstereotypen	102
16.3 Influencers.....	107
17 Markante campagnes	111
17.1 #Kijk naar ons!.....	111
17.2 OK is niet altijd OK.....	113
17.3 11-11-11 campagne tegen klimaatonrecht.....	113
17.4 United Colors of Benetton	113
17.5 Maak je eigen campagne	114
18 Het sociale media dilemma	116
18.1 De impact van sociale media	116
18.2 The social dilemma	116
19 Hoe werkt een redactie?	119
19.1 Beroepen in de nieuwsproductie.....	119
8.1. De persagentschappen	121
20 De taal van het beeld	123
20.1 Universele taal van beelden.....	123
20.2 Optische illusie	124
20.3 De bouwstenen van de fotografie en de cinematografie in een notendop	124
20.4 Spanning en emotie in een kortfilm: Lovefields	129
21 Portretrecht en auteursrecht	132
21.1 Begrippen	132
21.2 Portretrecht en auteursrecht in sociale media	133
22 Vrije meningsuiting, persvrijheid en deontologie, basis voor sterke journalistiek.....	134
22.1 Recht op informatie	134
22.2 Een verklaring, een verdrag en een grondwet.....	135
22.3 Vrije meningsuiting	136
22.4 De deontologische code van de journalistiek	137
22.5 Journalistiek en het recht op privacy.....	137
23 What's in a story?	139
23.1 De journalist – storyteller	139
23.2 If you can't tell it, you can't sell it.....	139
23.3 De basisregels voor een goede storrtelling.....	140
24 Mediamakers in spé: aan de slag.....	141
24.1 Een schoolkrant maken – analoog of digitaal	142

24.2	Een campagne of campagnebeeld maken	142
24.3	een podcast of digitale story maken.....	143
25	Artificiële intelligentie en taaltechnologie	143
25.1	Wat is AI?	143
25.1.1	Soorten AI	143
25.1.2	Hoe werkt AI?	146
25.1.3	Mens vs. machine	147
25.1.4	AI en het nieuws- hoe weet je wat nog echt is?.....	148
25.1.5	Rozengeur en maneschijn?.....	149
25.2	Wat is taaltechnologie?	151
25.2.1	Communicatiewetenschappen en taaltechnologie.....	151
25.2.2	Communicatie onder invloed van taaltechnologie	151
25.2.3	Taaltechnologie als hulpmiddel voor communicatie	152
25.2.4	Taaltechnologie en vertaaltechnologie	153
25.3	AI en Taaltechnologie in de praktijk.....	155
26	Verwijzingen.....	163

© Logo Argus: Helena Van den Broeck

Proefhoofdstukke

ARGUS

KIJKEN NAAR DE
SAMENLEVING

TWEEDE GRAAD

Editie 2025

COF - Katrien Everaet

Hallo!☺

¶

Welkom in de cursus Mens en Samenleving voor de tweede graad. ¶

We focussen in deze lessen op een aantal eigenschappen van onze maatschappij: identiteit, diversiteit, mediawijsheid, economie, gender en relaties. We bekijken ook enkele maatschappelijke thema's zoals armoede, de klimaatverandering en cybersecurity. Tenslotte kijken we ook even (heel beknopt) naar de staatstructuur van België en de rol van ons land in Europa. ¶

Over sommige onderwerpen heb je misschien zelf al nagedacht, een mening gevormd of je kreeg er op de een of andere manier mee te maken. ¶

We gebruiken de cursus Argus 3 – Maatschappij. De naam Argus verwijst naar een figuur uit de Griekse mythologie. Argus had honderden ogen en zag dus meer dan de gewone men. We kennen vandaag nog de uitdrukking “met argusogen kijken”. Dat betekent dat je iets heel nauwlettend in het oog houdt, een beetje argwanend zelfs. Argwanend zijn we niet, maar we kijken in deze lessen wel heel kritisch naar onszelf en naar de maatschappij. Dit is de derde cursus in de reeks. De leerlingen van 3 en 4 Moderne Talen werken in de lessen communicatiewetenschappen en taaltechnologie met Argus 1 en 2. Zij kijken naar de samenleving door de lens van de media. ¶

Bij deze cursus horen ook de werkbladen die je tijdens de lessen krijgt en de bronnen die je leerkracht je zal aanwijzen op Smartschool en het Archief voor Onderwijs. ¶

Je zal merken dat we soms moeilijke onderwerpen bespreken. We houden ons aan de Pickasoli-afspraken. Deze afspraken zijn ontwikkeld voor gesprekken en lessen rond gender en seksualiteit. Ze zijn echter ook toe te passen op andere onderwerpen. ¶

Wat heb je nodig voor het vak Mens en Samenleving? ¶

-je cursus, samen met je lesnota's in een map. ¶

-pen en papier ¶

-je smartphone en computer ¶

-je account op Smartschool en het Archief voor onderwijs ¶

-je goed humeur en een gezonde brede interesse voor alles wat rond jou gebeurt. – 😊 ¶

☺

Tot binnenkort! ¶

K. Everaet ¶

¶

¶

¶

..... Pagina-einde ¶

Inhoud

Afspraken	5
1 IDENTITEIT	7
1.1 Wie ben jij?	7
1.2 Je identiteit, wat is dat?	7
1.3 identiteit, identi-taart	10
1.4 Identiteit ontwikkelen	12
1.5 Groepsidentiteit, het belang van communities	17
1.6 Groepsdruk en trial by media: de zaak Sanda Dia	17
1.7 Culturele identiteit	20
1.8 Je online identiteit	22
2 DIVERSITEIT	24
2.1 Wat is diversiteit?	24
2.2 Polarisatie: hokjesdenken of wij-zij-denken	25
2.3 De samenleving in modellen	26
2.4 Vooroordelen en stereotypen	27
2.5 De rol van de media: de open brief van Wiliam Boeva.. ..	29
2.6 Diversiteit in vormen van samenleven	34
2.7 Kansarmoede - het armoedeweb	36
3 KEUZES MAKEN	38
3.1 Slim omgaan met je budget	38
3.2 Een gezinsbudget in balans houden	40
4 MEDIAWIJSHEID	43
4.1 Persvrijheid vs recht op informatie en vrije meningsuiting	43
4.2 Auteursrecht en portretrecht	44
4.3 Je digitale voetafdruk	47
4.4 Sociale media en ethiek: de zaak "Eveline"	49
4.5 Cybersecurity, je online privacy	52
4.6 Artificiële intelligentie en taaltechnologie, een inleiding	54
4.7 Actuele toepassingen van AI. – Marcy Cortega	57
4.8 AI en het nieuws- hoe weet je wat nog echt is?	57
5 GENDER EN RELATIES	61
5.1 Gender of sekse?	61
5.2 Foute boel of consent?	64
5.3 Gender en relaties in andere culturen.	66
6 GEZOND LEVEN	67

6.1	Gezonde voeding en beweging	67
6.2	Je mentale gezondheid	70
6.3	Verslaving.....	71
7	KLEIN BELGIE.....	73
7.1	Hoe zit ons land in mekaar?	73
7.2	België in de Europese Unie	80
8	VERWIJZINGEN	81

Ontwerp Argus: H       Van den Broeck (Van den Broeck)

Proefhoofdstuk

Proefhoofdstuk - Identiteit

2 IDENTITEIT

2.1 Wie ben jij?

Wie ben jij? Het lijkt een simpele, eenvoudige vraag. Tot je er wat dieper over nadenkt. Misschien is het toch niet zo eenvoudig.

Wat betekent deze vraag voor jou? Wat antwoord je als men jou vraagt wie jij bent?

Kies 5 vragen uit onderstaande lijst. Stel deze vragen aan je klasgenoot.

Iedereen beantwoordt ook de vraag "Wat wil je de komende 9 maanden

bereiken, behalve slagen in het 4^e jaar?"

Stel daarna je klasgenoot voor aan de groep.

Wat is jouw grootste guilty pleasure?

Waarvoor mag men jou wakker maken?

Wat is jouw grootste droom?

Wat is jouw grootste angst?

Wat is je sterrenbeeld?

Verzamel je iets?

Wat is je favoriete gerecht?

Als je nu de wereld zou kunnen veranderen, wat zou je veranderen?

Als je nu zou mogen kiezen waar je wil wonen, waar zou dat zijn?

Welke film is de beste die je ooit zag?

Wat is je lievelingsdier?

Welk boek is het beste dat je ooit gelezen hebt?

Welk boek heb je niet uitgelezen?

Wanneer ben je blij?

Wanneer ben je verdrietig?

Wie is je favoriete zanger(es)/groep/muzikant?

Waar woon je?

Hoe wil je dat anderen jou zien?

Ben je bang van spinnen?

Ben je bang van de dood?

Wil je ooit kinderen?

Wie is de belangrijkste persoon in je leven?

Wat is jouw mening over vreemdgaan?

2.2 Je identiteit, wat is dat?

Je identiteit is niet met één woord te omschrijven. Je dromen, je angsten, je toekomstplannen, je ideeën en opinies, je karaktertrekken ... We kunnen een ellenlange lijst kenmerken vinden die allemaal samen deel uitmaken van jouw identiteit.

Je identiteit is ook niet statisch, ze is dynamisch. Dat wil zeggen: veranderlijk naargelang je ouder wordt en dingen bijleert, andere mensen leert kennen, nieuwe culturen gaat ontdekken, je eigen weg gaat

uitstippelen.

Je identiteit vastpinnen op één aspect van je persoonlijkheid, kan bovendien problemen geven.

Kijk naar de getuigenissen in de clips.

Catherine Vuylsteke
Redactrice bij De Morgen

<https://onderwijs.hetarchief.be/item/gh9b58mj31>

Christophe Busch
Directeur museum Dossin Kazerne

<https://onderwijs.hetarchief.be/item/br8md0zs0b>

Anne Provoost
Auteur

[Kun je de mens herleiden tot één identiteit? - Anne Provoost | Het Archief voor Onderwijs](#)

Identiteit is dus meervoudig of op z'n minst veranderbaar, zoals een ijsblok.

Maar iedereen heeft een aantal deelidentiteiten. Die zijn voor iedereen verschillend en kunnen bij elk van ons sterk of minder sterk aanwezig zijn.

De puzzel van al je deelidentiteiten, dat ben jij. Jij bent uniek

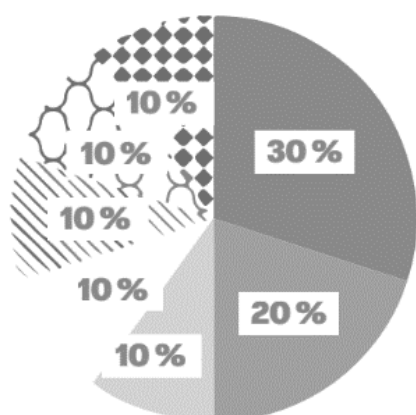
(VRT, Wereldbeeld - Archief voor onderwijs, 2019)

2.3 identiteit, identi-taart

Kawtar is DJ bij MNM en Stéphane ken je misschien van De Warmste Week. Zij gaan op zoek naar hun deelidentiteiten en stellen ze voor in de vorm van een taart. Kijk mee hoe ze dat doen en maak dan zelf jouw eigen identi-taart. Geef bij je taart een woordje uitleg. (VRTNWS, Edubox Identiteit)

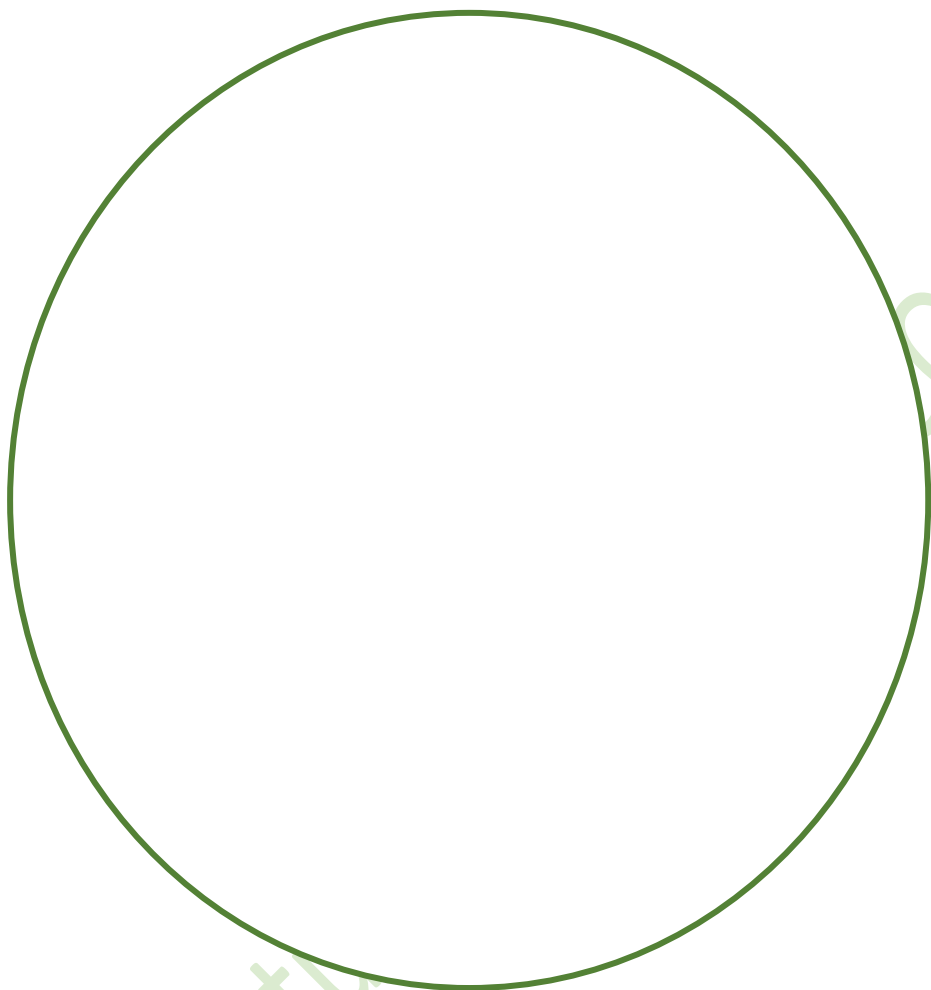
[\(323\) EDUbox Identiteit: Kawtar en Stéphan over deelidentiteiten - YouTube](#)

Mijn Identi-taart

datum: _____

Mijn identi-taart: een woordje uitleg.

Je identiteit is voortdurend in beweging. Zeker op jouw leeftijd, je identiteit wordt gevormd.

Je krijgt daarbij elke dag ontelbare prikkels die je beïnvloeden.. Je klasgenoten, vrienden, ouders, familie, burens, leerkrachten. En ook alles wat via de media op je afkomt, alles wat je ziet of ontdekt als je op reis gaat, of gewoon door de straat loopt, heeft zo zijn invloed op wie je eigenlijk bent. .

In de werkbladen vind je blanco identi-taarten. Maak dit schooljaar een paar keer je taart opnieuw. Ziet ze er nog hetzelfde uit? Wat is eventueel veranderd? Hoe komt dat?

De presentatie van Maxime

Maxime kreeg als opdracht zichzelf voor te stellen binnen het thema “lekker”. Ze koos voor een Identi-taart presentatie en ze nam de opdracht wel heel letterlijk. Kijk je mee? (Hoefnagels, 2019)

[\(348\) geweldige presentatie over wie je bent - youtube](#)

2.4 Identiteit ontwikkelen

Je kompas voor het leven

clip: hoe werkt een kompas? https://www.youtube.com/watch?v=k0os6_mVZqk

(A.S.Adventure, 2011)

Vergelijk je levensweg met een tocht naar het onbekende. Je bent op stap zonder smartphone, Waze of GPS. Maar je hebt wel een kompas. Dat geeft de richting van de bestemming aan. Als het kompas niet goed werkt, loop je verloren.

In je dagelijkse leven ben je slechts één klein radertje in de grote maatschappij. Ook daar gaat het zo: je identiteit geeft de richting van je weg aan. Stilaan weet je wie je bent en je ontdekt hoe je in de wereld wil staan. Als we problemen krijgen met onze identiteit, dan weten we even niet goed hoe het verder moet.

Die problemen kunnen te maken hebben met het invullen van 3 belangrijke behoeftes:

1 Belonging: iedereen heeft nood aan samenhang. We willen ergens bij horen. Ook al kan je heel goed alleen zijn of ga je solitair door het leven, érgens heb je de behoefte bij iemand of bij een groep te horen.

2 Sense: we willen weten hoe de wereld in mekaar zit, we gaan op zoek naar dingen die zin hebben, dingen die ons leven betekenis geven.

3 Agency: hotel mama is er niet altijd. Vroeg of laat wil je op eigen benen staan, je eigen weg gaan en je eigen verantwoordelijkheid nemen.

Hoe je deze behoeftes zal invullen en welke stappen je hiertoe zal nemen, is voor iedereen anders (VRTNWS, Edubox Identiteit)

VOORBEELD

Luca heeft een grotere broer. Zijn broer neemt hem mee naar het pleintje waar hij bijna dagelijks met zijn vrienden basket. Luca vindt er maar niks aan. Hij voelt geen connectie met de andere spelers en vindt ze eerlijk gezegd maar een beetje stom. Hij voelt zich eenzaam en onbegrepen. Tot hij op een dag een dansgroep bezig ziet naast het pleintje. Nu gaan Luca en zijn broer samen naar het pleintje, de broer om te basketten, Luca om te dansen.

Door te dansen is zijn behoefte aan **ontspanning**, **vriendschap** en **belonging** ingevuld.

BELONGING

- ☐ Bij welke mensen voel ik me goed?
- ☐ Welke rol heb ik in een groep?

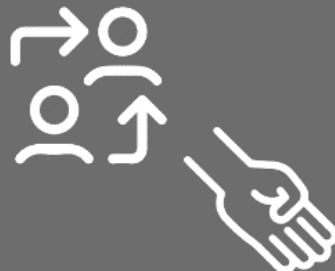
SENSE

- ☐ Hoe zit de wereld in elkaar?
- ☐ Wat is de zin van het leven?

AGENCY

- ☐ Hoe kan ik op mijn eigen benen staan?
- ☐ Hoe kan ik iets voor anderen betekenen?

Denk even na: hoe ga jij op zoek naar:

Beloning:

Sense:

Agency:

Naast onze behoeftes die we zelfs onbewust altijd zullen proberen in te vullen, spelen ook een aantal interne en externe factoren een belangrijke rol in de ontwikkeling van onze identiteit.

Invloed van interne factoren

Interne factoren die je identiteit bepalen hebben te maken met alles wat jezelf aangaat, hoe je reageert, wat je eerst en vooral wil, alvorens je aan iets anders wil beginnen, met beslissingen die je voor jezelf maakt. Dikwijls gaat het om de antwoorden die zoekt op je behoeftes.

Tijdens je pubertijd is het proces van identiteit ontwikkelen in stroomversnelling. Je ontdekt wat je wil en je gaat op zoek naar mogelijkheden om dit in te vullen. Je gaat experimenteren, soms met vallen en opstaan. Het is best ok als je eens niet onmiddellijk weet wat je nodig hebt of wat je moet doen.

De waarden die voor jou belangrijk zijn en de normen waar jij je wil aan houden, zullen je keuze voor een deel bepalen.

Welke waarden vind jij belangrijk? Kan je daar een norm aan koppelen? (herh. M&S 1^e graad)

Vb:

Waarde: eerlijk zijn

Norm/regel: we liegen niet tegen onze ouders/vrienden/leerkrachten

Waarde: veiligheid

Norm/regel: het verkeersreglement

Waarde: _____

Norm: _____

Waarde: _____

Norm: _____

Externe factoren

Je identiteit is sociaal. Onbewust ben sta in de ontwikkeling van je identiteit sterk onder de invloed van anderen: Je vrienden, ouders, klasgenoten, leerkrachten, sportcoach, online contacten...

In al deze relaties vind je puzzelstukjes voor je eigen identiteit. Hoe mensen naar je kijken, je behandelen, wat je anderen ziet doen, of je dat super cool of helemaal not done vindt, het bepaalt mee je karakter, je persoonlijkheid. Het eindresultaat is jouw identiteit.

Bijvoorbeeld: je hebt een buurmeisje dat piano speelt. Je kijkt naar haar op en je wil ook muzikant worden. Door haar neem je nu al muzieklessen en overweeg je na het middelbaar onderwijs naar het conservatorium te gaan. Maar ook die ene leerkracht die jou steeds onderbreekt en nooit echt naar je luistert, heeft een invloed op wie jij bent. Jij maakt er wél een punt van om mensen steeds te laten uitspreken. (bron: Edubox)

We maken kennis met twee jonge mensen die belangrijke stappen zetten. Ze maken keuzes die hun identiteit een beslissende wending geven. Stijn bekeert zich tot de Islam, Jessica wordt veganist (VRT, #opzoek, 2018) (VRT, #opzoek, 2018)

#opzoek Stijn
Archief voor onderwijs

#opzoek Jessica
Archief voor onderwijs

Obstakels

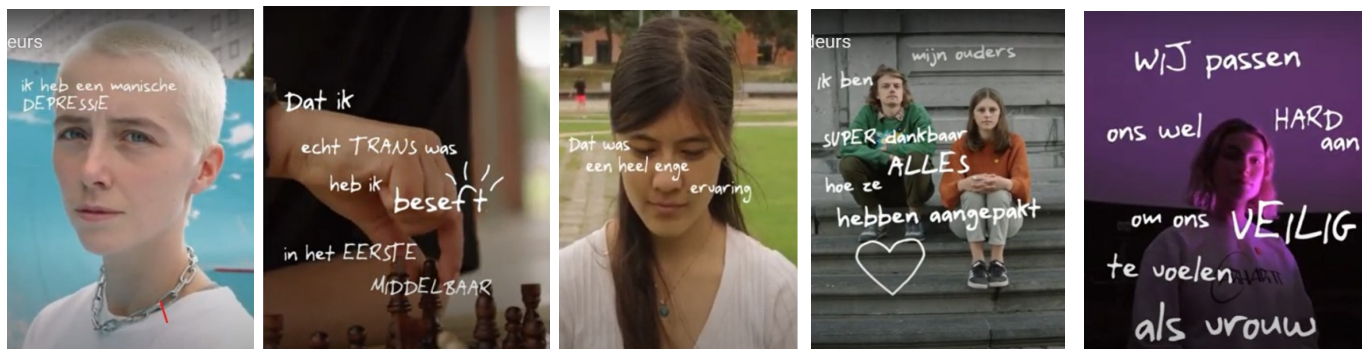

Soms bots je op hindernissen, obstakels in de ontwikkeling van je identiteit.

Iets loopt niet zoals verwacht, sommige mensen uit je omgeving maken het jou knap lastig. Anderen reiken je dan weer de helpende hand.

De ambassadeurs van de Warmste Week vertellen over de obstakels die hun weg kruisten. Kijk samen met je klasgenoten naar de video.

(323) [EDUbox Identiteit: Ambassadeurs - YouTube](#) (VRTNWS, Edubox Identiteit)

Werkblad identiteit ontwikkelen

Denk na over de interne en externe factoren die jouw identiteit tot vandaag vorm gaven. Waren er obstakels op je weg? Heb je die kunnen omzeilen? Maak een mindmap van interne en externe factoren die jouw identiteit beïnvloed(d)en.

2.5 Groepsidentiteit, het belang van communities

(Pelckmans, Communities)

We gaan op zoek naar onze communities, groepen waartoe wij behoren, onze groepsidentiteit. Tot welke groepen behoort jij? Omcirkel ze in de woordenwolk. Ben je lid van een groep die niet in de woordenwolk staat? Noteer de groep in de vrije blokjes onderaan.

Opdracht

1. We maken een klasfoto

Groepsgesprek: na weken in (mijn nieuwe klasgroep): wat betekent deze community voor mij?

2. Zoek of maak twee foto's van jezelf in twee verschillende communities. (school, klas, hobbyclub, je burens, sportclub, vrienden....) Post je foto's in de map "community" van het vak Mens en Samenleving op Smartschool.

Opgelet: post je foto in de map van jouw klas!

Stel deze community tijdens de volgende les kort voor.. Vertel wat ze voor jou betekenen.

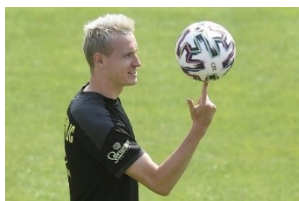
Jezelf zijn, je identiteit ontwikkelen, is soms geen gemakkelijke opdracht. Daarom zoeken we aansluiting bij anderen, bij mensen die er net zo over denken als wij. Mensen met dezelfde hobby, dezelfde interesses mensen met dezelfde toekomstdromen.

Het groepsgevoel maakt ons sterker en verhoogt ons zelfbeeld. Het zorgt ervoor dat we positiever naar onszelf kijken.

Zo'n netwerk of community kan je een flink stuk vooruit helpen als één van je deelidentiteiten onder druk komt te staan. Je gaat dan op zoek naar mensen die hetzelfde meemaakten en een uitweg vonden of je gaat samen op zoek naar een oplossing.

Er bij horen, je goed in de groep voelen, gelijkgestemden om je heen... het lijkt een mooi gegeven maar is toch niet zonder risico. Heel wat van deze netwerken of communities draaien rond één deelidentiteit. Als je daar te veel gaat op focussen loop je gevaar geïsoleerd te raken van andere groepen. Je afsluiten voor andere meningen of je te veel laten leiden door groepsdruk, kan nare gevolgen hebben.

Soms botsen je deelidentiteiten ook. Dan is het de vraag of je identiteit sterk genoeg ontwikkeld is om toch met een "verdoken" deelidentiteit naar buiten te komen.

Opdracht: Bekijk de video met de coming out van Jakub Sankto lees het verhaal van deze profvoetballer in het werkblad. Zoek het antwoord op de vragen.

(foto: (Standaard)) (video: (HLN, Profvoetballer komt uit de kast))

<https://www.ad.nl/buitenlands-voetbal/profvoetballer-komt-uit-de-kast-ik-ben-homo-en-ik-wil-me-niet-meer-verstoppen~a529435c/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

2.6 Groepsdruk en trial by media: de zaak Sanda Dia

20-jarige Sanda Dia sterft na studentendoop, wat gebeurde er tijdens die fatale doop?

Sanda Dia uit Edegem, in de provincie Antwerpen, zat in zijn derde jaar burgerlijk ingenieur aan de KU Leuven toen hij lid wilde worden van studentenclub Reuzegom. Hij moest daarvoor deelnemen aan een extreem doopritueel dat twee dagen duurde. Het werd uiteindelijk zijn dood.

Caroline Van den Berghe do 03 sep 2020 11:18

Wat is er precies gebeurd in 2018?

Het jaar van de noodlottige studentendoop die het leven kostte aan Sanda Dia. De twintigjarige student uit Edegem zat in zijn derde jaar burgerlijk ingenieur aan de KU Leuven toen hij lid wilde worden van de studentenclub Reuzegom. Daarvoor moest hij deelnemen aan een extreem doopritueel op 4 en 5 december 2018. Een doopritueel dat uiteindelijk zijn dood zou worden. Achttien Reuzegommers staan terecht voor hun aandeel in de extreme doop van de studentenclub.

De redactie van VRTNWS zocht het uit aan de hand van politieverhoren, foto's en whatsapp berichten uit het strafdossier dat de journalisten in handen kregen.

De uitspraak van de rechtbank: Reuzegommers krijgen werkstraffen (Paelinck, 2023)

De zaak Sanda Dia wordt voor het eerst behandeld door de correctionele rechtbank van Hasselt. De rechter beslist dat ze niet kan oordelen over het volledig verloop van de doop, maar enkel over de laatste namiddag.

De ouders van Sanda Dia leggen zich niet neer bij deze uitspraak en de zaak wordt opnieuw behandeld door het hof van beroep in Antwerpen.

De rechter legt 18 leden van studentenclub Reuzegom een werkstraf op. Men beschouwt de dood van Sanda Dia eigenlijk als een tragisch ongeval. De rechtbank besluit dat de Reuzegommers nooit bewust geweigerd hebben Sanda hulp te bieden toen ze merkten dat hij in gevaar was. Ze hebben de hulpdiensten verwittigd en hem naar het ziekenhuis gebracht.

De Reuzegommers worden vrijgesproken voor twee van de drie aanklachten:

- schuldig verzuim
- toedienen van schadelijke stoffen met de dood tot gevolg

Ze worden wél veroordeeld voor de derde aanklacht:

- Onopzettelijke slagen en verwondingen met de dood tot gevolg.

Reacties na de uitspraak van de rechtbank

Heel wat mensen, vooral studenten vinden de uitspraak van het Hof van Beroep de mild. Men heeft het over klassenjustitie. De discussie wordt in grote mate gevoerd via sociale media. Zo sterk zelfs dat “Tiktokjustitie” het juridische woord van het jaar wordt. Maar ook in het Vlaams Parlement wordt er over nagedacht.

Opdracht

Bekijk de video's en lees het artikel over de Tiktokjustitie.

Je leerkracht geeft je verdere info bij de opdracht. .

(Van den Berghe, 2022) <https://onderwijs.hetarchief.be/item/2r3nw2dx2c>

<https://www.youtube.com/watch?v=9TzQV8dIIUQ>

(Decré, 2023) <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/05/26/reuzegommers-motivatie-hof-van-beroep/>

<https://www.tikto.com/@jos.dhaese/video/7239360447785291035>

(Decre, 2023) <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/06/29/juridisch-woord-van-het-jaar-tiktok-justitie/> **Opdracht maken** **groepsdruk en trial by media**

2.7 Culturele identiteit

In de vorige lessen hebben we gezien dat identiteit uit verschillende deelidentiteiten bestaat en dat interne en externe factoren de ontwikkeling van je identiteit beïnvloeden.

In de volgende lessen gaan we wat dieper in op een paar bijzondere deelidentiteiten, namelijk je culturele identiteit en je online identiteit. Later hebben we het nog over genderidentiteit en diversiteit.

Het begrip cultuur

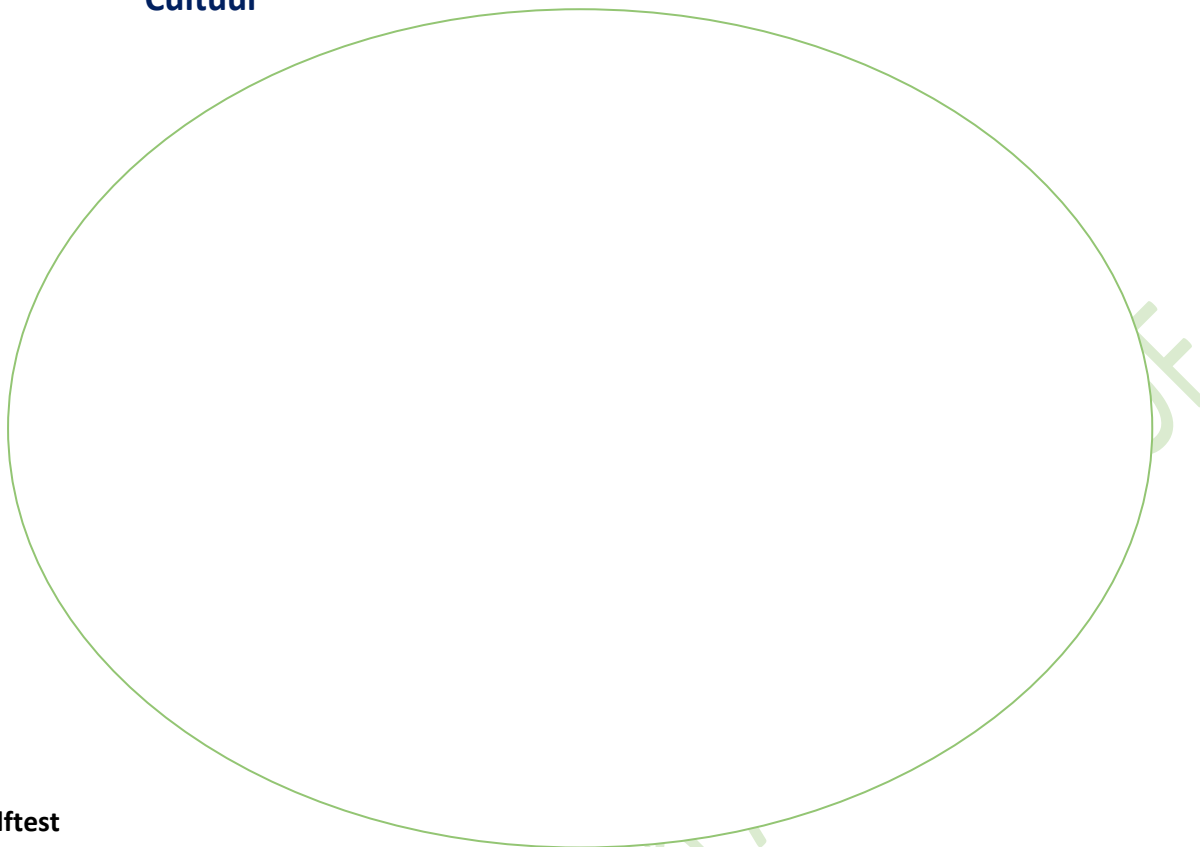
Denk na over het begrip “cultuur” en maak een woordwolk

Noteer zoveel mogelijk begrippen die voor jou onder de noemer “cultuur” vallen.

Vergelijk met je klasgenoten. Vul eventueel je woordwolk aan.

Cultuur

Zelftest

Je kijk op cultuur bepaalt een deel van je identiteit.

Doe de zelftest.

Scan de code. Beantwoord eerlijk alle vragen. Er zijn geen foute antwoorden. 😊

Welk profiel heb jij?

Komt dit overeen met hoe jij jezelf ziet?

Bespreek je resultaat met je klasgenoten.

(bron: vrt edubox cultuur) (VRTNWS, Edubox Cultuur Zelftest, 2023)

Cultuur heeft dus te maken met taal, onderwijs, kledij, kunst, literatuur, architectuur, godsdienst, levensbeschouwing, rituelen, geschiedenis...

Het lijstje is lang niet af.

Samengevat kunnen we zeggen dat cultuur alles omvat wat een samenleving doet functioneren: waarden, normen, organisaties met gedragspatronen, wetenschap, kennis, ideeën die de samenleving vorm geven.

Cultuur gaat ook samen met groepsidentiteit. Voor sommige bevolkingsgroepen in Afrika of Azië ziet de cultuur van de samenleving er bijvoorbeeld helemaal anders uit dan de cultuur in Europa.

De cultuur van je groep, je samenleving, geeft je ook weer een gevoel van verbondenheid, het gevoel er bij te horen.

Doorheen de geschiedenis, onder invloed van migratie en internationale gebeurtenissen (oorlogen, natuurrampen), zijn verschillende culturen zich met mekaar gaan mixen.

Groepen met een eigen cultuur gaan zich vestigen in andere groepen, met andere culturen.

Zo krijg je een cultuurmix: buitenlandse culturen vermengen zich met de oorspronkelijke cultuur van het land. Daarnaast blijven sommige groepen de eigenheid van hun cultuur bewaren. Zo ontstaat diversiteit in de samenleving.

Kijktip: 10 Canoes

Culturele identiteit is op meesterlijke wijze geïllustreerd in de film “10 Canoes” van Rolf de Heer en Peter Djigirr. (De Heer R. &, 2006) (De Heer R. , 2006)

De film speelt zich af in de Aboriginalgemeenschap van de Yolngu mensen in Arnhem Land, hartje Australië. Het verhaal is een mix van mythologie, cultuur en hedendaags drama.

In de film lopen 2 verhaallijnen door mekaar:

- Arnhem Land vandaag
- de mythologie

1. Arnhem Land vandaag.

Dayindi, een jonge Aboriginalman, wordt verliefd op de derde vrouw van zijn oudste broer. Hij wordt geconfronteerd met het huwelijkssysteem van de Aboriginals en moet de gevolgen dragen van zijn verlangens.

2. De mythologie

Lang voor de Europeanen neerstreken in Australië gaan de voorouders van Dayindi op kano-expeditie. Ze jagen op eenden. Dit verhaal illustreert de traditionele waarden, de culturele praktijken en het wereldbeeld van de Yolngustam.

De film, overigens een heel sterke vorm van story telling, is een must-see voor iedereen die de cultuur van de Aboriginals wil leren kennen.

We kijken naar de openingsscène en naar een moment verder in de film waar het verhaal van de voorouders verteld wordt.

<https://www.youtube.com/watch?v=YyP1uOeftgA>

<https://www.youtube.com/watch?v=iMjYqGg73c4&t=262s>

Welke elementen van culturele identiteit herken je in deze fragmenten?

Opdracht – werkblad.

Ook dichterbij ons vinden we een grote variaties in culturele identiteit.

We maken kennis met twee culturen die in de Belgische, Vlaamse samenleving migreerden, maar hun over hun eigenheid blijven waken: de Joodse gemeenschap in Antwerpen en de inwoners van de Matongewijk in Brussel.